

Sygn. akt III AUa 472/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Halina Gajdzińska (spr.)
Sędziowie:	SSA Maria Szaroma SSA Feliksa Wilk
Protokolant:	st.sekr.sądowy Mariola Pater

po rozpoznaniu w dniu 25 września 2012 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **K. Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji wnioskodawcy K. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie Wydziału VII Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 stycznia 2012 r. sygn. akt VII U 1970/11

I. z m i e n i a zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i stwierdza, że K. Z. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od 1 września 2005 r. oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 września 2005 r. u płatnika składek (...) Szkoły Podstawowej K. Z.,

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. na rzecz K. Z. kwotę 30 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt III AUa 472/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 stycznia 2012 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił odwołanie K. Z. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 7 września 2011 r., którą stwierdzono, że K. Z. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60 % kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia u płatnika składek(...)Szkoła Podstawowa, nie podlega obowiązkowo

ubezpieceniom emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu od 1 września 2005 r. i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 września 2005 r.

Bezsporne w sprawie jest, że K. Z. prowadzi publiczną szkołę podstawową od 1 września 2005 r. i pełni funkcję dyrektora na podstawie decyzji Wójta Gminy I. z dnia 18 maja 2005 r. Nr (...), udzielającej mu zezwolenia na założenie i prowadzenie szkoły publicznej podstawowej z oddziałem przedszkolnym. Na utrzymanie i prowadzenie szkoły otrzymuje dotacje od władz samorządowych. Otrzymał numer identyfikacyjny REGON (...) w związku z działalnością prowadzoną pod nazwą „(...) Szkoła Podstawowa im.(...)z (...)w N. K. Z.”. Prowadzenie szkoły stanowi jego jedyną działalność zarobkową.

Sąd Okręgowy, powołując się na przepis art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 2005 poz. 1585 ze zm.) oraz art. 5 ust. 1 i 3, art. 36a, art. 38 i art. 3 pkt 5 oraz art. 83a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.), uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. W świetle art. 36a, 38 i 3 pkt 5 ustawy o systemie oświaty szkoła publiczna jest jednostką organizacyjną gminy, kieruje nią nauczyciel, któremu stanowisko dyrektora powierza w drodze powołania zarząd gminy. Poza sporem jest, że wnioskodawca prowadzi szkołę publiczną na podstawie decyzji Wójta Gminy I. z dnia 13 maja 2005 r. o udzieleniu zezwolenia na założenie (...) Szkoły Podstawowej im. (...)w N., a nie na podstawie powołania. Prowadzenie szkoły publicznej przez osobę fizyczną nie jest prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 8 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W myśl bowiem art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. W myśl art. 83a ust. 1 ustawy o systemie oświaty prowadzenie szkoły lub placówki oraz zespołu, o którym mowa w art. 90a ust. 1 ustawy nie jest działalnością gospodarczą. Natomiast punkt 5 dodany do przepisu art. 8 ust. 6, stanowiący, że za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą uważa się osobę prowadzącą niepubliczną szkołę, placówkę lub ich zespół na podstawie przepisów ustawy o systemie oświaty wszedł w życie dopiero z dniem 1 marca 2003 r. Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że poczynszy od 1 września 2005 r. odwołujący nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu art. 8 ust. 6 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a w konsekwencji nie podlega z tego tytułu ubezpieczeniom określonym w tej ustawie. Wobec braku podstaw do uwzględnienia odwołania, oddalił je na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł odwołujący, zaskarżając go w całości i zarzucając szereg nieprawidłowości w zakresie interpretacji przepisów prawnych i w konsekwencji wniósł o zmianę wyroku lub jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Skarżący zarzucił, że Sąd Okręgowy błędnie interpretuje zapis: „jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić jedynie szkoły i placówki publiczne” jako ograniczający osoby fizyczne w prowadzeniu takich szkół. Ponadto Sąd dokonał nieprawidłowej analizy instytucji powierzenia stanowiska dyrektora szkoły, gdyż powołane przepisy nie znajdują zastosowania w niniejszej sprawie. Bezpodstawne jest również przekonanie, że prowadzenie szkoły publicznej przez osobę fizyczną nie jest prowadzeniem działalności gospodarczej, albowiem art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przewiduje taką możliwość, zaś prowadzenie szkoły publicznej spełnia wymagania ustawy o swobodzie działalności gospodarczej - jest zorganizowane i ciągłe, stanowi działalność zarobkową dla prowadzącego, prowadzona jest na odpowiedzialność prowadzącego (zatrudnianie i zwalnianie pracowników, gospodarowanie środkami przekazanymi obowiązkowo przez samorząd gminy na działalność szkoły, prowadzenie zajęć z uczniami, pełnienie funkcji dyrektora szkoły). Ponadto art. 8 ust. 6 pkt 5 ustawy nie znajduje do niego zastosowania, gdyż punkt ten dotyczy tylko osoby prowadzącej szkołę niepubliczną, a powoływany przez Sąd Okręgowy art. 83a i art. 90a ust. 1 ustawy o systemie oświaty dotyczy tylko i wyłącznie szkół niepublicznych. Z kolei art. 83a pkt 2 dopuszcza podejmowanie innej działalności oświatowej niż prowadzenie szkoły, placówki lub zespołu, o którym mowa w art. 90a ust. 1 na zasadach określonych w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r. Wyjątek dotyczy wyłącznie szkół, placówek i zespołów niepublicznych. Dodatkowo

skarżący zarzucił, że Sąd pierwszej instancji nie wyjaśnił istotnych okoliczności sprawy, a w szczególności charakteru prowadzonej przez niego działalności w kontekście statusu szkoły. Zaskarżona decyzja w sposób bezprawny wyklucza go z systemu ubezpieczeń społecznych, co jest sprzeczne z zasadą porządku prawnego, ponieważ pomimo prowadzenia działalności zarobkowej, uniemożliwia mu dostęp do ochrony ubezpieczeniowej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

Spór w niniejszej sprawie dotyczy kwestii, czy skarżący, który prowadzi publiczną szkołę podstawową z oddziałem przedszkolnym i pełni w niej funkcję dyrektora podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, o których mowa w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. nr 205 poz. 1585 ze zm.).

Poza sporem jest, że Wójt Gminy I. decyzją z dnia 18 maja 2005 r. udzielił wnioskodawcy zezwolenia na założenie z dniem 1 września 2005 r. i prowadzenie (...)Szkoły Podstawowej (...)w N.. Akt założycielski wskazuje, że organem prowadzącym tę szkołę jest K. Z.. Trafnie podnosi skarżący, iż organem prowadzącym szkołę publiczną może być poza jednostką samorządu terytorialnego również osoba prawna lub fizyczna, co wynika z przepisu art. 58 ust. 3 ustawy o systemie oświaty, który stanowi, że założenie szkoły lub placówki publicznej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną wymaga zezwolenia właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego, której zadaniem jest prowadzenie szkół lub placówek publicznych danego typu, a w przypadku szkół artystycznych - zezwolenia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że przymus ubezpieczenia wiąże się z każdym rodzajem aktywności przynoszącej osobie fizycznej określone dochody, w tym m.in. z prowadzeniem działalności gospodarczej na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych (art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy). Przepisy ubezpieczeniowe nie zawierają legalnej definicji działalności gospodarczej i na tle przepisów ustawy systemowej należy przyjąć takie rozumienie tego pojęcia, które możliwie w najpełniejszym zakresie odpowiada jej celom wyrażającym się przymusem ubezpieczenia, na zasadzie równości wszystkich uzyskujących dochody z własnej pracy niezależnie od podstawy jej świadczenia.

Przepis art. 83a ustawy o systemie oświaty stanowił:

- od 21 czerwca 1996 r. do 21 października 2001 r., że "Działalność oświatowa nie obejmująca prowadzenia szkoły lub placówki może być podejmowana na zasadach określonych w przepisach o działalności gospodarczej",

- do 21 sierpnia 2003 r., że "Do prowadzenia szkoły lub placówki nie mają zastosowania przepisy o działalności gospodarczej" (art. 83a ust. 1) i "Działalność oświatowa nie obejmująca prowadzenia szkoły lub placówki może być podejmowana na zasadach określonych w przepisach o działalności gospodarczej" (art. 83a ust. 2),

- do 21 sierpnia 2004 r., że "Do prowadzenia szkoły lub placówki oraz zespołu, o którym mowa w art. 90a ust. 1, nie mają zastosowania przepisy o działalności gospodarczej" (art. 83a ust. 1) i że "Działalność oświatowa nie obejmująca prowadzenia szkoły, placówki lub zespołu, o którym mowa w art. 90a ust. 1, może być podejmowana na zasadach określonych w przepisach o działalności gospodarczej" (art. 83a ust. 2).

Z dniem 21 sierpnia 2004 r., kiedy weszła w życie ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1808), istotnej zmianie uległ art. 83a ust. 1 ustawy o systemie oświaty. Od wskazanej daty przepis stanowił, że prowadzenie szkoły lub placówki oraz zespołu, o którym mowa w art. 90a ust. 1 ustawy nie jest działalnością gospodarczą, zaś z ust. 2 tego artykułu wynika, że działalność oświatowa nieobjmująca prowadzenia szkoły, placówki lub zespołu może być podejmowana na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Porównanie przytoczonych powyżej wersji art. 83a ustawy o systemie oświaty, jak również obecnie obowiązującego przepisu prowadzi do wniosku,

iż aktualna treść ust. 1, z której wynika, że prowadzenie szkoły nie jest działalnością gospodarczą, nawiązuje do przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i oznacza brak możliwości stosowania jej regulacji przy podejmowaniu i prowadzeniu działalności oświatowej w takiej formie. Za takim rozumowaniem sformułowania zawartego w art. 83a ust. 1 ustawy o systemie oświaty przemawia także wykładnia celowościowa, bowiem biorąc pod uwagę podstawowe funkcje szkoły, jakimi są dydaktyka i wychowanie dzieci lub młodzieży oraz wynikające z tego odrębności przy prowadzeniu tego rodzaju działalności, poddanie jej przepisom ustawy o swobodzie działalności gospodarczej napotykałoby na trudne do pokonania przeszkody. Zatem do osób fizycznych prowadzących szkoły nie stosuje się zasad wynikających z tych przepisów. Nie prowadzą więc one działalności gospodarczej na podstawie przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, co jednak nie oznacza, że w ogóle pozbawione są przymiotu osób prowadzących taką działalność. Nie można bowiem ograniczać się jedynie do twierdzenia, że głównym celem założyciela takiej szkoły jest dydaktyka i wychowanie dzieci lub młodzieży, gdyż dla prowadzącego szkołę istotne jest także, by jej prowadzenie przynosiło mu określone dochody, tak jak w przypadku wnioskodawcy, dla którego była to jedyna działalność zarobkowa i poza nią nie ma innych, stałych źródeł dochodu. W tej sytuacji, skoro skarżący nie prowadził tej szkoły z motywów charytatywnych, lecz została zorganizowana w celu uzyskiwania dochodów, to w istocie służy mu do prowadzenia działalności gospodarczej.

Odpowiada to bowiem definicji działalności gospodarczej zawartej w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, zgodnie z którym działalnością taką jest m.in. zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa, a także działalność wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Za takim stanowiskiem przemawiają względy systemowe, bowiem ustawa systemowa w zakresie pojmowania działalności gospodarczej odsyła nie tylko do przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, ale i do przepisów innych ustaw. Jest to także zgodne z podstawowymi zasadami ubezpieczeń społecznych, tj. powszechności, która polega na objęciu przymusem ubezpieczenia wszystkich zarobkujących własną pracą, a także równości – co oznacza równe traktowanie wszystkich ubezpieczonych, m.in. w zakresie objęcia obowiązkiem ubezpieczenia (art. 2a ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy systemowej).

W świetle powyższego, brak jest podstaw do twierdzenia, że prowadzenie szkoły publicznej przez osobę fizyczną dla uzyskiwania dochodów, stanowiące de facto działalność gospodarczą podobną do innych przedsięwzięć, stanowiących podstawę uzyskiwania dochodów, nie jest tytułem do podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym tylko z tej przyczyny, iż z uwagi na cel dydaktyczny i wychowawczy szkoły oraz wynikające z tego odrębności dotyczące jej zakładania i prowadzenia, nie może wynikać z przepisów ustaw o charakterze ściśle gospodarczym.

Wnioskodawca, który nie ma innych źródeł dochodu, ma prawo do ubezpieczenia społecznego, które jest jednym z praw zagwarantowanych konstytucyjnie (art. 67 ust. 1 Konstytucji).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c., zasądzając od organu rentowego na rzecz odwołującego koszty opłaty sądowej od apelacji.